

İŞSİZLİK ORANI 5 YILIN ARDINDAN TEK HANEYE İNDİ

Seyfettin Gürsel*, Uğurcan Acar, Betül Nur Akbulut*****

Yönetici özeti

Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre 2023 yılı ikinci çeyrekte istihdamdaki kişi sayısı bir önceki çeyreğe kıyasla 151 binlik artışla 31 milyon 513 bin seviyesine yükselirken işsiz sayısı 73 bin azalmış, sonuçta işgücünde 80 bin artış yaşanmıştır. İstihdam seviyesindeki sınırlı artışa rağmen işsiz seviyesindeki düşüş sonucu işsizlik oranı 0,3 yüzde puan gerileyerek yüzde 9,7'ye inmiştir. Böylelikle 5 yılın ardından işsizlik oranı tek haneye inmiş oluyor. Bundan önceki son tek haneli işsizlik oranı 2018 yılının ilk çeyreğindeki yüzde 9,9'luk işsizlik oranıdır. Çeyrekten çeyreğe istihdam artışı bu çeyrekte yüzde 0,5'tir. İstihdam artışında yavaşlama ikinci çeyrekte ekonomik büyümede (yüzde 0,3) meydana gelen yavaşlamayla uyumludur.

Mevsim etkilerinden arındırılmış sektörel istihdam verilerine bakıldığında hizmetler sektöründe 121 binlik yükseliş yaşandığı görülmektedir (yüzde 0,7). İnşaat istihdamı 28 bin artarken (yüzde 1,4), tarım istihdamında artış 10 bin (yüzde 0,2) olarak gerçekleşmiştir. Sanayi istihdamı ise bir önceki çeyreğe göre 8 bin kişi azalmıştır (yüzde 0,1).

Mevsim etkilerinden arındırılmış genç (15-24 yaş arası) işsizlik oranı 1,2 yüzde puanlık azalışla yüzde 18,3 olarak gerçekleşmiştir. Genç kadınlardaki işsizlik oranı 2,7 yüzde puan azalarak yüzde 24,1 olmuş, böylece genç kadın ve erkek işsizlik oranlarındaki toplumsal cinsiyet farkı 9 yüzde puana gerilemiştir.

Mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre bir önceki çeyreğe kıyasla tüm eğitim gruplarında işsizlik oranı düşmüştür. Lise altı mezunlarında düşüş 1,3 yüzde puan olurken, lise ve teknik lise mezunlarında düşüş sırasıyla 1 ve 1,5 yüzde puandır. Yükseköğretim mezunlarında ise işsizlik 0,8 yüzde puan düşmüştür.

* Prof. Dr. Seyfettin Gürsel, Betam, Direktör, seyfettin.gursel@bau.edu.tr

** Uğurcan Acar, Betam, Araştırma Görevlisi, ugurcan.acar@bau.edu.tr

*** Betül Nur Akbulut, Betam, Araştırma Görevlisi, betulnur.akbulut@bau.edu.tr

2023 yılı ikinci çeyrekte bir önceki çeyreğe kıyasla uzun süreli işsizlik oranı toplamda 0,6 yüzde puan artarak yüzde 22'ye yükselmiştir. Bu artış kadınlardan kaynaklanmaktadır. Erkeklerde uzun süreli işsizlik oranı yüzde 16,5'ten yüzde 15,2'ye düşerken, kadınlarda bu oran yüzde 27,7'den yüzde 30,1'e yükselmiştir.

Giriş

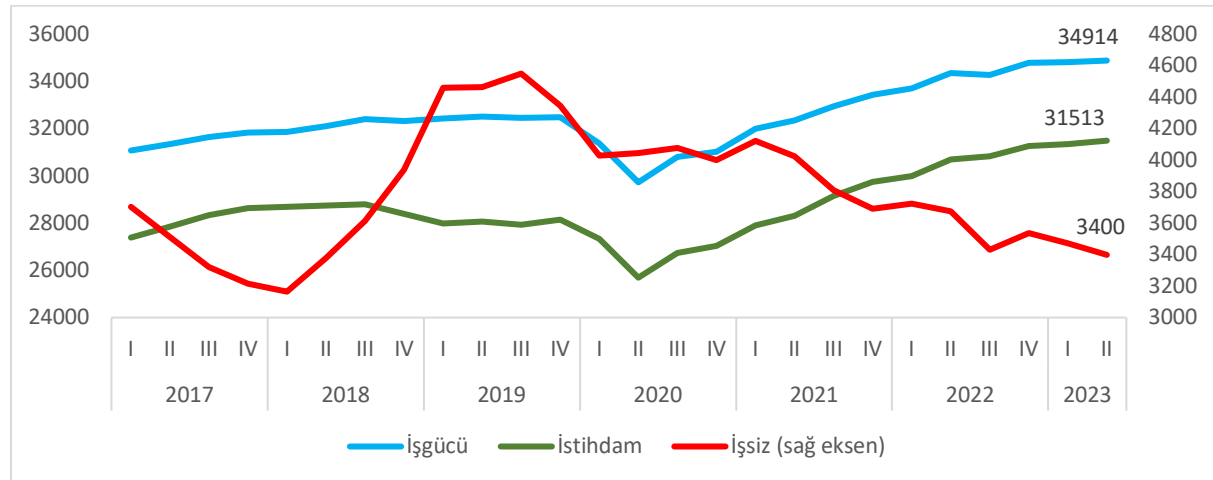
Betam İşgücü Piyasası Görünümü (İPG) aylık notlarının yanı sıra üç aylık İPG notlarını 2021 Kasım ayından bugüne yayınlıyor. Kısaca hatırlatmak gerekirse, TÜİK Ocak 2021'de her ay yayınladığı işgücü istatistiklerini «üç aylık ortalamalar» yerine «aylık» verilerle yayınlamaya başlamıştı. Ancak aylık veriler eğitim düzeyleri, kayıtlılık, işsizlik süreleri gibi pek çok konuyu kapsam dışı bıraktığı için, TÜİK 2021'den itibaren üç ayda birçok daha geniş kapsama sahip «çeyreklik» istatistikleri de ayrıca yayınlama kararı almıştı. Bir süre sonra da sektör istihdam verilerinin aylık düzeyde aşırı oynaklık sergilediğini gözlemleyen TÜİK, bu verileri de aylık istatistiklerin kapsamının dışında bırakarak çeyreklik istatistiklere aktardı.

Bu gelişmelere paralel olarak Betam da aylık İPG notlarına ek olarak üç ayda bir sektör istihdamları, eğitim düzeyleri itibariyle işsizlik ve uzun süreli işsizlik konularını kapsayan Çeyreklik İPG araştırma notlarını yayınlamaktadır.

İşsiz sayısında azalma

Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre 2023 yılı ikinci çeyrekte istihdamdaki kişi sayısı bir önceki çeyreğe kıyasla 151 binlik artış göstererek 31 milyon 513 bin seviyesine yükselirken işsiz sayısı 73 bin azalmış, sonuçta işgücünde 80 bin artış yaşanmıştır. (Şekil 1, Tablo 1). Çeyrekten çeyreğe istihdam artışı yüzde 0,5'tir. İstihdam artışlarında ivme kaybı sürmektedir.

Şekil 1 : Mevsim etkilerinden arındırılmış işgücü göstergeleri (bin kişi)

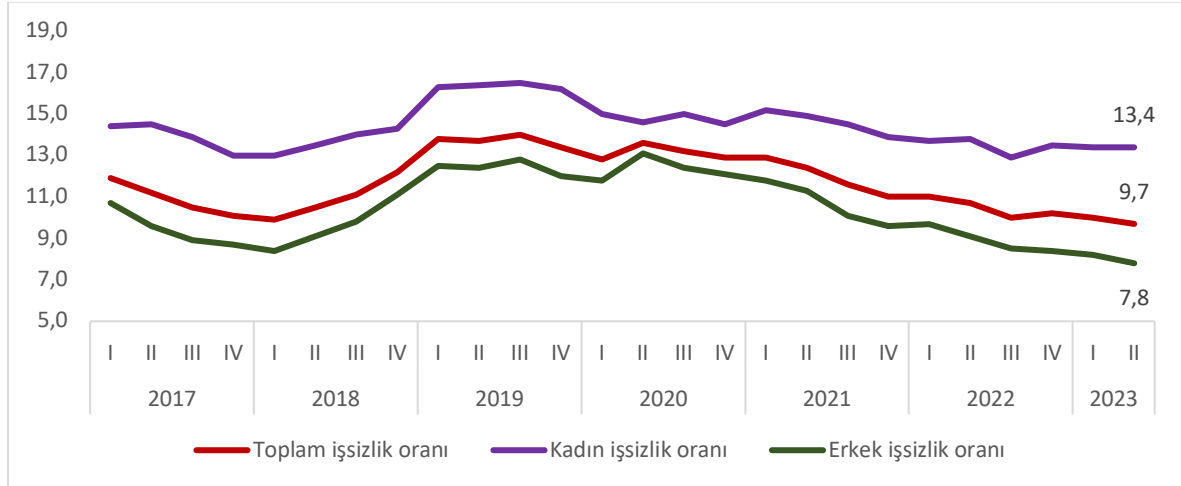

Kaynak: TÜİK, Betam

Erkek işsizliği 10 yılın en iyi seviyesinde

Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre 2023 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla manşet işsizlik oranı 0,3 yüzde puanlık azalışla yüzde 9,7 olmuştur. Aynı dönemde kadın istihdamı 104 bin artarken kadın işsiz sayısı 14 bin kişi artmış dolayısıyla kadın işgücünde 118 binlik artış gerçekleşmiştir (Tablo 2). Bunun sonucunda kadın işsizlik oranı bir önceki çeyrekteki seviyesini koruyarak yüzde 13,4 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık erkek işsizlik oranında esaslı bir düşüş söz konusudur. Erkek işsizlik oranı, istihdamda 47 binlik artış, işsiz sayısında ise 87 binlik azalış sonucu 0,4 yüzde puan azalarak yüzde 7,8'e gerilemiştir. Bu erkek işsizlik oranında son 10 yıldır görülen en düşük seviyedir. Bununla birlikte işsizlik oranında düşüşün istihdam artışının yanı sıra işgücünde meydana gelen azalmadan kaynaklandığı not edilmelidir. Nitekim erkek işgücünde önceki çeyreğe kıyasla 40 binlik azalma vardır. İşsizlik oranlarındaki toplumsal cinsiyet farkı 5,2 yüzde puandan 5,6 yüzde puana çıkmıştır.

Şekil 2: Mevsim etkilerinden arındırılmış manşet işsizlik oranları (%)

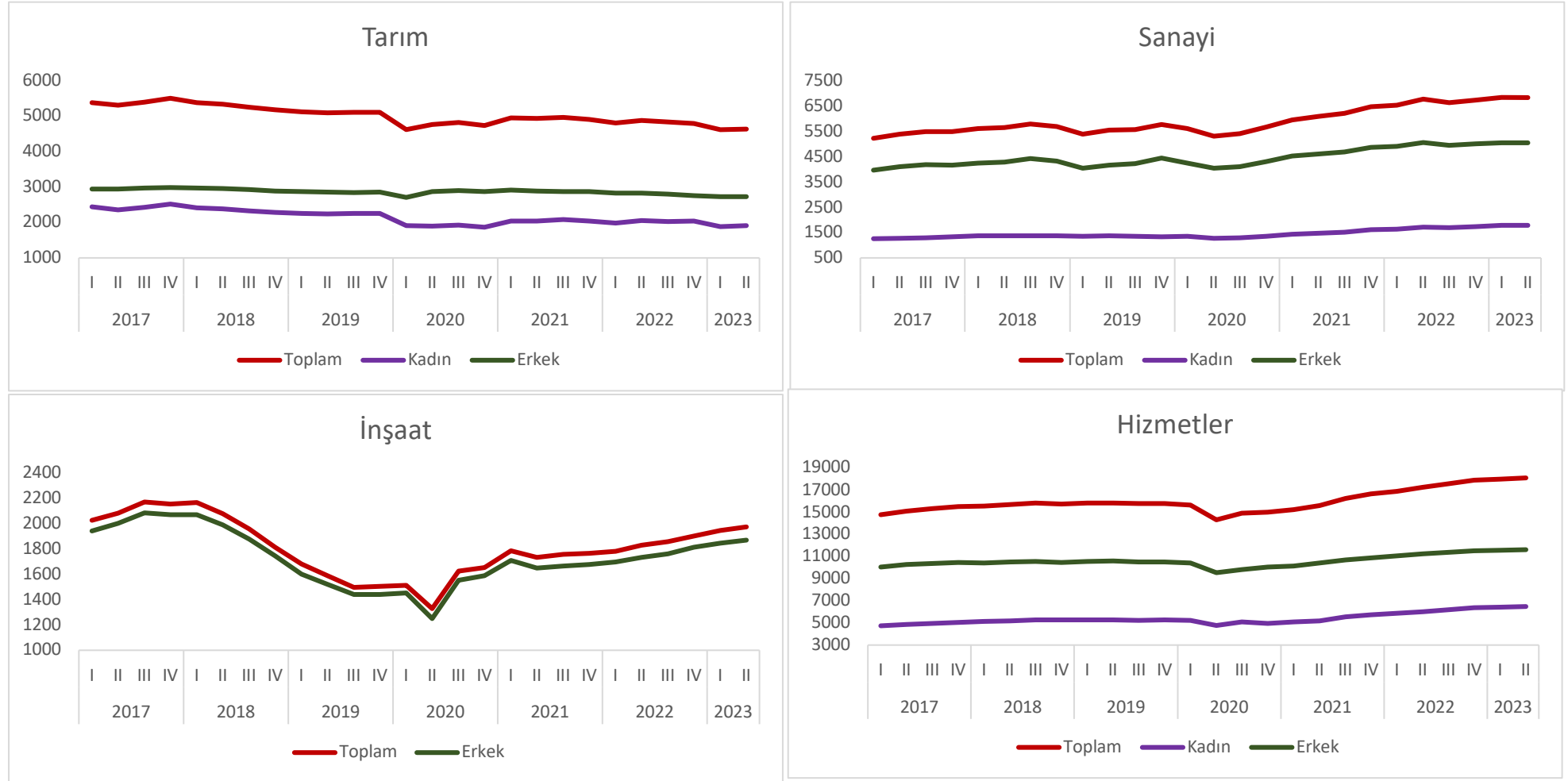

Kaynak : TÜİK, Betam

Sanayi istihdamında düşüş

Mevsim etkilerinden arındırılmış veriler sanayi istihdamının düştüğünü, tarım, inşaat ve hizmet sektörlerinde ise arttığını göstermektedir. Sanayide kadın istihdamı değişmezken erkek istihdamının 9 bin kişi azalması sonucu sanayi istihdamında yüzde 0,1 düşüş gerçekleşmiştir. Hizmetler sektöründe erkek ve kadın istihdamında sırasıyla 40 bin ve 81 binlik artışlar sonucu toplam istihdam 121 bin yükselmiştir. Çeyrekten çeyreğe tarım istihdamı 10 bin, inşaat istihdamı ise 28 bin artmıştır.

Şekil 3: Mevsim etkilerinden arındırılmış sektörel istihdam (bin kişi), Toplam¹

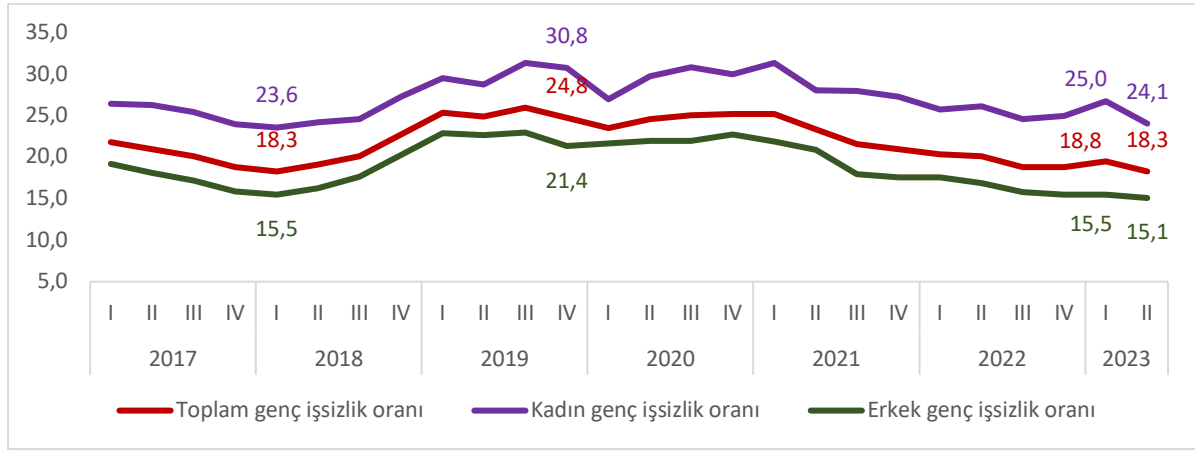

¹ İnşaatta kadın istihdamı çok düşük olduğundan şekilde yer verilmemiştir.

Genç kadın işsizliğinde büyük düşüş

Mevsim etkilerinden arındırılmış genç (15-24 yaş arası) işsizlik oranı 1,2 yüzde puan düşüşle yüzde 18,3'e gerilemiştir. Genç işsizlik oranı erkeklerde 0,4 yüzde puan, kadınlarda ise tam 2,7 yüzde puan düşmüştür. Bu dönemde genç istihdam oranı 0,5 yüzde puan artarak yüzde 36,9'a yükselmiştir. İstihdam oranı genç erkeklerde yüzde 47,8 seviyesinden yüzde 48 seviyesine çıkarken, kadınlarda 0,6 yüzde puanlık artışla yüzde 25 seviyesine yükselmiştir (Tablo 4).

Şekil 4: Mevsim etkilerinden arındırılmış genç Kadın-Erkek işsizlik oranları (15-24 yaş, %)

Kaynak: TÜİK, Betam

Yükseköğretim grubunda kadın işsizlik oranı düştü

Mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre bir önceki çeyreğe kıyasla 2023 ikinci çeyrekte tüm eğitim gruplarında işsizlik azalmıştır². Yükseköğretim grubunda işsizlik oranı yüzde 10,5'ten 9,7'ye, Lise grubunda yüzde 13,3'ten 12,3'e, Mesleki ve Teknik Lise grubunda yüzde 11,3'ten yüzde 9,8'e, Lise altı grubunda yüzde 9,4'ten 8,1'e gerilemiştir. En büyük düşüş (1,5 yüzde puan) Meslek ve Teknik Lise, en küçük düşüş ise (0,8 yüzde puan) Yükseköğretim mezunlarında gerçekleşmiştir. Eğitim gruplarındaki işsizlik oranına cinsiyet ayırımında baktığımızda hem erkeklerde hem de kadınlarda düşüş olduğu görülmektedir. Tüm eğitim grupları bir arada değerlendirildiğinde en yüksek işsizlik oranının yüzde 19 ile lise mezunu kadınlarda, en düşük oranının ise yüzde 6,5 ile yükseköğretim mezunu erkeklerde görüldüğünü belirtmek isteriz (Şekil 5, Tablo 5).

² TÜİK bu serileri 2014'e kadar geriye götürmediği için serilerin mevsimsellikten arındırılması mümkün değildir.

Şekil 5: Farklı eğitim düzeylerinde işsizlik oranları

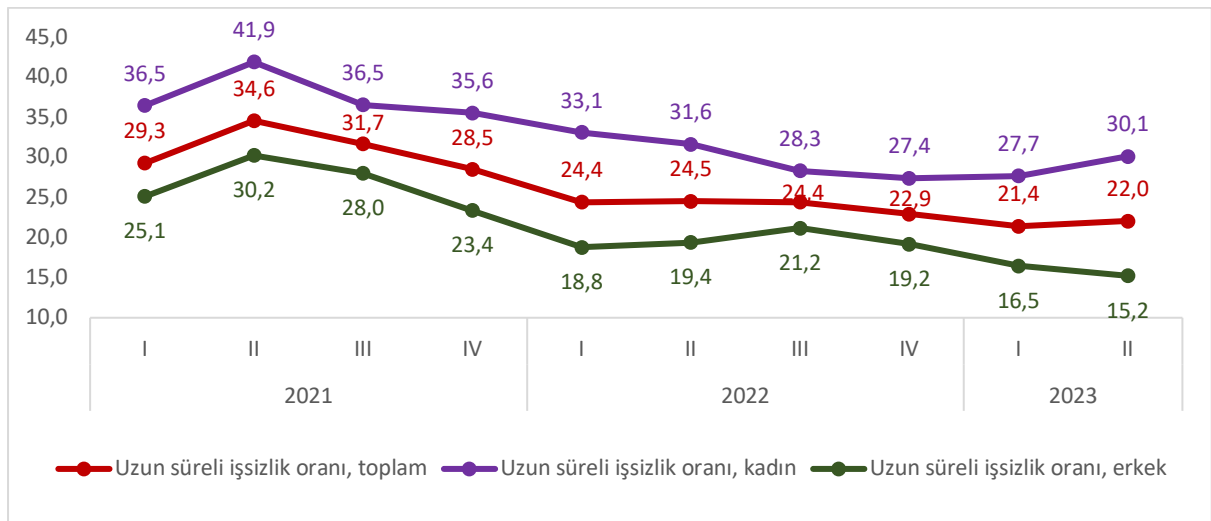
Kaynak: TÜİK, Betam

Uzun bir aradan sonra uzun süreli işsizlikte artış

Uzun süreli işsizlik oranı bir yıl ve daha uzun süreli işsizlerin toplam işsizler içindeki payını vermektedir. 2020 yılı ikinci çeyreği itibariyle Covid-19 salgın tedbirleri kapsamında özellikle hizmetler sektöründeki faaliyet kısıtlamaları, firmaların işgücüne olan talebini önemli ölçüde azaltmıştır. Bu durumun sonucunda da hali hazırda işsiz olanların işsiz kaldıkları süre uzamış ve 2021 yılı ikinci çeyrekte bu grubun toplam işsizler içindeki payı en yüksek seviyesine ulaşmıştı (Şekil 6). Faaliyet kısıtlamalarının sona ermesiyle istihdamın ve işgücüne girişlerin hızla artmaya başlaması sonucu uzun süreli işsizlerin toplam işsizler içindeki payı da azalma eğilimine girmişti. Uzun süreli işsizlik oranının artışıyla bu eğilimin uzun bir aradan sonra ilk kez 2023 2. Çeyreğinde değişme sinyalleri verdiği söylenebilir.

2023 yılı ikinci çeyrekte bir önceki çeyreğe kıyasla uzun süreli işsizlik oranı toplamda 0,6 yüzde puan artarak yüzde 22'ye yükselmiştir. Mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre uzun süreli işsiz sayısı bu çeyrekte 60 bin kişi azalarak 708 bin kişi olmuştur. Uzun süreli işsiz erkek sayısı 65 bin azalırken, kadın sayısı 5 bin kişi artmıştır. Arındırılmamış serideki işsiz sayısı (3 milyon 211 bin), uzun süreli işsiz sayısından (708 bin) daha ivmeli şekilde düştüğü için uzun süreli işsizlik oranı artış göstermiştir. Bu artış kadınlardan kaynaklanmaktadır. Uzun süreli işsiz kadın sayısı 5 bin artarken işsiz kadın sayısı 111 bin kişi azalmıştır. Sonuçta uzun süreli kadın işsizlik oranı yüzde 27,7'den yüzde 30'1'e yükselmiştir. Uzun süreli erkek işsizliği ise yüzde 16,5'ten yüzde 15'2'ye gerilemiştir.

Şekil 6: Uzun süreli işsizlik oranları (Kadın, Erkek, Toplam) (%)

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 1: Mevsim etkilerinden arındırılmış temel işgücü göstergeleri

		İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşsizlik Oranı
2017	I	31093	27388	3706	11.9
	II	31366	27853	3513	11.2
	III	31666	28346	3320	10.5
	IV	31866	28650	3216	10.1
2018	I	31878	28712	3165	9.9
	II	32135	28755	3380	10.5
	III	32432	28816	3616	11.1
	IV	32354	28412	3942	12.2
2019	I	32465	27999	4465	13.8
	II	32540	28071	4469	13.7
	III	32494	27939	4554	14.0
	IV	32515	28167	4349	13.4
2020	I	31384	27354	4030	12.8
	II	29743	25695	4048	13.6
	III	30835	26753	4082	13.2
	IV	31043	27041	4003	12.9
2021	I	32032	27906	4127	12.9
	II	32362	28334	4027	12.4
	III	32973	29161	3812	11.6
	IV	33464	29770	3694	11.0
2022	I	33738	30011	3727	11.0
	II	34378	30703	3675	10.7
	III	34292	30860	3432	10.0
	IV	34831	31293	3538	10.2
2023	I	34834	31362	3473	10.0
	II	34914	31513	3400	9.7

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 2: Mevsim etkilerinden arındırılmış cinsiyet ayrımında işgücü göstergeleri

		Toplam istihdam	Toplam işsiz	İşsizlik oranı, genel	Kadın istihdam	Kadın işsiz	İşsizlik oranı, kadın	Erkek istihdam	Erkek işsiz	İşsizlik oranı, erkek
2017	I	27388	3706	11.9	8517	1434	14.4	18870	2272	10.7
	II	27853	3513	11.2	8543	1451	14.5	19310	2061	9.6
	III	28346	3320	10.5	8735	1405	13.9	19611	1914	8.9
	IV	28650	3216	10.1	8988	1340	13.0	19662	1877	8.7
2018	I	28712	3165	9.9	9006	1348	13.0	19706	1817	8.4
	II	28755	3380	10.5	9036	1414	13.5	19720	1966	9.1
	III	28816	3616	11.1	9034	1468	14.0	19782	2148	9.8
	IV	28412	3942	12.2	8994	1505	14.3	19419	2437	11.1
2019	I	27999	4465	13.8	8957	1745	16.3	19043	2720	12.5
	II	28071	4469	13.7	8959	1758	16.4	19112	2711	12.4
	III	27939	4554	14.0	8907	1763	16.5	19032	2792	12.8
	IV	28167	4349	13.4	8943	1724	16.2	19224	2625	12.0
2020	I	27354	4030	12.8	8538	1509	15.0	18816	2521	11.8
	II	25695	4048	13.6	8009	1375	14.6	17686	2673	13.1
	III	26753	4082	13.2	8380	1475	15.0	18373	2607	12.4
	IV	27041	4003	12.9	8248	1404	14.5	18793	2598	12.1
2021	I	27906	4127	12.9	8621	1548	15.2	19285	2579	11.8
	II	28334	4027	12.4	8773	1538	14.9	19561	2490	11.3
	III	29161	3812	11.6	9252	1574	14.5	19909	2238	10.1
	IV	29770	3694	11.0	9469	1534	13.9	20301	2159	9.6
2022	I	30011	3727	11.0	9546	1518	13.7	20465	2209	9.7
	II	30703	3675	10.7	9865	1582	13.8	20837	2093	9.1
	III	30860	3432	10.0	10003	1482	12.9	20857	1950	8.5
	IV	31293	3538	10.2	10225	1596	13.5	21068	1942	8.4
2023	I	31362	3473	10.0	10169	1579	13.4	21193	1894	8.2
	II	31513	3400	9.7	10273	1593	13.4	21240	1807	7.8

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 3: Mevsim etkilerinden arındırılmış kadın ve erkek sektörel istihdam (Bin kişi)

		ERKEK					KADIN				
		Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler
2017	I	18870	2944	3964	1944	10018	8517	2439	1258	83	4737
	II	19310	2948	4110	2003	10251	8543	2357	1266	79	4841
	III	19611	2968	4189	2085	10369	8735	2422	1288	85	4940
	IV	19662	2984	4163	2069	10446	8988	2518	1326	84	5061
2018	I	19706	2977	4235	2072	10423	9006	2407	1367	94	5138
	II	19720	2953	4279	1989	10499	9036	2380	1368	90	5198
	III	19782	2921	4418	1877	10566	9034	2327	1365	82	5259
	IV	19419	2887	4325	1747	10459	8994	2285	1368	65	5274
2019	I	19043	2870	4042	1602	10528	8957	2252	1350	80	5275
	II	19112	2849	4167	1520	10577	8959	2247	1383	70	5260
	III	19032	2846	4227	1441	10519	8907	2255	1348	57	5248
	IV	19224	2854	4435	1440	10495	8943	2251	1334	65	5293
2020	I	18816	2706	4247	1452	10411	8538	1914	1356	60	5209
	II	17686	2869	4036	1250	9531	8009	1895	1264	79	4771
	III	18373	2894	4109	1554	9817	8380	1930	1300	73	5078
	IV	18793	2868	4311	1589	10025	8248	1865	1359	66	4958
2021	I	19285	2920	4515	1711	10138	8621	2034	1440	74	5072
	II	19561	2887	4600	1649	10424	8773	2040	1478	83	5173
	III	19909	2874	4681	1665	10688	9252	2088	1520	92	5553
	IV	20301	2874	4862	1676	10889	9469	2033	1609	90	5737
2022	I	20465	2829	4907	1696	11033	9546	1977	1632	84	5851
	II	20837	2824	5055	1734	11224	9865	2056	1714	94	6001
	III	20857	2798	4936	1762	11360	10003	2030	1695	95	6182
	IV	21068	2755	4996	1814	11503	10225	2041	1738	88	6358
2023	I	21193	2728	5050	1846	11568	10169	1887	1786	99	6397
	II	21240	2721	5041	1869	11608	10273	1905	1786	104	6478

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 4: Mevsim etkilerinden arındırılmış 15-24 yaş grubu istihdam ve işsizlik oranları

		İstihdam Oranı			İşsizlik Oranı		
		Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek
2017	I	33.7	22.6	44.5	21.8	26.5	19.2
	II	34.2	23.1	45.1	21.0	26.3	18.1
	III	34.6	23.2	45.6	20.1	25.5	17.2
	IV	35.2	23.9	46.2	18.8	24.0	15.9
2018	I	35.3	23.7	46.5	18.3	23.6	15.5
	II	35.5	23.8	46.8	19.1	24.2	16.3
	III	35.8	24.0	47.3	20.1	24.6	17.7
	IV	34.5	23.1	45.5	22.8	27.3	20.3
2019	I	33.7	23.7	43.3	25.4	29.6	22.9
	II	33.7	23.7	43.5	24.9	28.8	22.7
	III	32.5	22.0	42.7	26.0	31.4	23.0
	IV	32.2	21.6	42.4	24.8	30.8	21.4
2020	I	31.3	21.6	40.6	23.5	27.0	21.7
	II	29.0	18.4	39.2	24.6	29.8	22.0
	III	29.5	19.1	39.5	25.1	30.9	22.0
	IV	29.7	19.2	39.6	25.2	30.0	22.8
2021	I	30.7	19.9	41.1	25.2	31.4	21.9
	II	32.0	21.3	42.2	23.4	28.1	20.9
	III	32.6	21.6	43.1	21.6	28.0	18.0
	IV	33.4	22.2	44.2	21.0	27.3	17.6
2022	I	33.7	21.9	45.1	20.4	25.8	17.6
	II	34.8	22.8	46.3	20.1	26.2	16.9
	III	35.4	23.1	47.1	18.8	24.6	15.8
	IV	37.3	24.8	49.1	18.8	25.0	15.5
2023	I	36.4	24.4	47.8	19.5	26.8	15.5
	II	36.9	25.0	48.0	18.3	24.1	15.1

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 5: Eğitim ve Cinsiyet Kırılımında İşsizlik Oranları

Toplam					
		Lise altı	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yükseköğretim
2021	I	13.4	15.6	14.9	12.7
	II	11.4	14.4	12.5	11.3
	III	10.0	13.5	12.5	13.7
	IV	9.9	13.0	11.7	11.9
2022	I	10.9	13.9	12.8	11.4
	II	9.3	12.5	10.5	10.5
	III	8.5	11.8	10.9	12.1
	IV	8.2	12.6	11.5	11.5
2023	I	9.4	13.3	11.3	10.5
	II	8.1	12.3	9.8	9.7
Erkek					
		Lise altı	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yükseköğretim
2021	I	13.6	13.4	12.8	9.8
	II	11.6	11.8	10.5	8.7
	III	9.8	11.1	8.6	9.8
	IV	9.6	10.6	8.8	8.8
2022	I	10.8	11.1	10.0	9.4
	II	9.2	9.7	7.9	7.9
	III	8.1	9.1	8.8	8.3
	IV	7.7	10.0	8.5	8.1
	I	9.2	10.4	8.5	7.2
	II	7.7	9.4	7.2	6.5
Kadın					
		Lise altı	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yükseköğretim
2021	I	12.8	20.7	22.5	16.7
	II	10.7	20.9	19.2	15.0
	III	10.5	19.1	24.6	19.0
	IV	10.7	18.6	20.9	16.1
2022	I	11.2	20.5	21.8	14.1
	II	9.5	19.1	18.2	14.0
	III	9.4	18.2	17.2	17.1
	IV	9.6	18.4	20.0	16.0
2023	I	10.1	20.1	19.3	14.7
	II	8.9	19.0	17.1	14.0

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 6: Uzun süreli işsizlik oranları (Toplam, Kadın, Erkek) (%)

		Toplam	Kadın	Erkek
2021	I	29.3	36.5	25.1
	II	34.6	41.9	30.2
	III	31.7	36.5	28.0
	IV	28.5	35.6	23.4
2022	I	24.4	33.1	18.8
	II	24.5	31.6	19.4
	III	24.4	28.3	21.2
	IV	22.9	27.4	19.2
2023	I	21.4	27.7	16.5
	II	22.0	30.1	15.2

Kaynak: Tüik, Betam